

#HorizonEU

2021. gada jūnijs

“Apvārsnis Eiropa” iedibinās jaunus standartus zināšanu un jaunu prasmju izplatīšanai Eiropas sabiedrībā. Labumguvējiem noteiktas skaidras prasības par tūlītēju un brīvu piekļuvi, izdevējplatforma Open Europe Research un spēcīgs Eiropas atvērtās zinātnes mākonis – tās visas ir zīmes, ka esam uz pareizā ceļa, lai padarītu patiešām atvērtu zinātņi par īstenību.”

Inovācijas, pētniecības, kultūras, izglītības un jaunatnes komisāre **Marija Gabriela**

ATVĒRTĀ ZINĀTNE

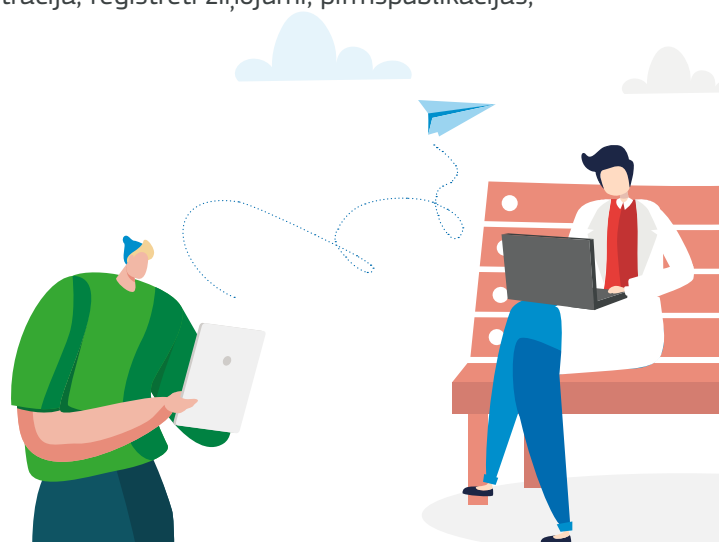
AGRĪNA ZINĀŠANU APMAIŅA, DATU KOPĪGOŠANA UN ATKLĀTA SADARBĪBA

Eiropas uzdevums ir panākt, ka **atvērtā zinātne ir visu pētnieku *modus operandi***. Atvērtā zinātne nozīmē, ka dalīšanās zināšanās, datos un rīkos pētniecības un inovācijas procesā notiek pēc iespējas agrāk, atklāti sadarbojoties ar visiem zināšanu jomas aktoriem – akadēmiskajām aprindām, industriju, publiskajām iestādēm, galalietotājiem, iedzīvotājiem un sabiedrību kopumā. Atvērtajai zinātnei ir potenciāls palielināt pētniecības un inovācijas kvalitāti, efektivitāti un ietekmi, uzlabot spēju reaģēt uz sabiedrības problēmām un vairot sabiedrības uzticēšanos zinātnes sistēmai.

Kāda ir atvērtās zinātnes prakse?

- **Atvērta piekļuve pētniecības rezultātiem** – publikācijām, datiem, programmatūrai, modeļiem, algoritmiem, darblūsmām utt.
- **Agrīna un atvērta pētījumu kopīgošana** – iepriekšēja reģistrācija, reģistrēti ziņojumi, pirmspublikācijas, specifisku problēmu kopus risināšana.
- **Atvērtu pētniecības infrastruktūru** izmantošana zināšanu un datu kopīgošanā.
- Piedalīšanās **atklātā zinātniskajā recenzēšanā**.
- Pasākumi **rezultātu reproducējamības** nodrošināšanai.
- **Atvērta sadarbība gan zinātnieku aprindās, gan ar citiem zināšanu jomas aktoriem**, tostarp iesaistot iedzīvotājus, pilsonisko sabiedrību un galalietotājus, piemēram, amatierzinātne.

Atvērtā zinātne un “Apvārsnis Eiropa”

Juridiski noteikumi dotāciju nolīgumos nostiprinās labumguvēju atvērtās piekļuves tiesības un pienākumus. Dalība programmā “Apvārsnis Eiropa” nozīmē, ka tiek nodrošināta atvērta piekļuve visām zinātniskajām publikācijām un atbildīga pētniecības datu pārvaldība, tā gādājot, ka dati ir **atrodami, piekļūstami, savietojami un atkalizmantojami** (*Findable, Accessible, Interoperable and Re-usable (FAIR)*). Dati būs “tik atvērti, cik iespējams, tik slēgti, cik nepieciešams”, tā sargājot legītimas intereses un ierobežojumus. Tomēr piekļuve pētījumu rezultātiem tiks nodrošināta arī trešām personām, lai tās varētu verificēt vai validēt publikācijas.

Kritērijos, pēc kuriem izvērtēs pētniecības priekšlikumus “Apvārsnis Eiropa” ietvaros, tiks ņemts vērā, cik kvalitatīvu un pienācīgu atvērtās zinātnes praksi paredz iesniegtie priekšlikumi. To novērtēs kā daļu no projekta metodikas pie piešķiršanas kritērija “izcilība”. Tas pieteikumu iesniedzējiem un atbalsta saņēmējiem būs spēcīgs stimuls praktizēt atvērto zinātni.

Daži programmas “Apvārsnis Eiropa” tematiskie uzaicinājumi rosinās vai prasīs ievērot atvērtās zinātnes principus. Konkrētāk:

- programma veicinās inovatīvu pētniecības praksi, lai nodrošinātu, ka pētniecības rezultāti ir savlaicīgi, relevanti, pārredzami un reproducējami;
- vairāku klasteru, partnerību un misiju uzmanības centrā būs FAIR datu labāka sadarbība un kopīgošana;
- daudzas programmas daļas paredzēs pētniecības un inovācijas aktīvu sabiedrības iesaisti, lai tādā veidā pētniecību un inovāciju salāgotu ar sabiedrības vērtībām, vajadzībām un gaidām.

Programmas “Apvārsnis Eiropa” daļa “**Pētniecības infrastruktūra**” ar īpašas partnerības starpniecību **palīdzēs izveidot un nostiprināt Eiropas atvērtās zinātnes mākonī (EOSC)** kā FAIR datu tīmekli. Citu programmas “Apvārsnis Eiropa” tematisko daļu ietvaros tiks izmantots EOSC vai veidotas saites un sinerģija ar to.

“**Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktās darbības**”, kas arī ir daļa no programmas “Apvārsnis Eiropa”, popularizēs atvērtās zinātnes praksi un palīdzēs zinātniekiem apgūt nepieciešamās prasmes.

Programmas “Apvārsnis Eiropa” daļa “**Dalības paplašināšana un Eiropas pētniecības telpas stiprināšana**” **atbalstīs atvērtās zinātnes rīcībpolitikas turpmāku izstrādi** un atvērtās zinātnes principu ieviešanu Eiropas Pētniecības telpā. Te var minēt ciešāku koordināciju, paraugprakses un rīku apmaiņu, norāžu izstrādi un apmācību, institucionālo pārmaiņu realizēšanu un ietekmes pierādījumu konsolidēšanu.

Izdevējplatforma Open Research Europe programmu “Apvārsnis 2020” un “Apvārsnis Eiropa” labumguvējiem dos iespēju dotāciju izmantošanas periodā un arī pēc tam bez maksas izmantot kvalitatīvu, zinātniski recenzētu atvērtās piekļuves publicēšanas platformu. Tas ne tikai palīdzēs labumguvējiem izpildīt savus atvērtās piekļuves pienākumus, bet arī būs vēl viens stimuls pirmpublicēšanai un atklātai zinātniskai recenzēšanai. Tāpat paredzams, ka tiks izveidots jauns daudzdisciplīnu mākoņbalstīts un **atvērts repozitorijs**, kurā sakopoti “Apvārsnis Eiropa” projektu **pētījumu priekšmeti** un kurš lietotājiem tiks piedāvāts bez maksas.

Ietekmei programmas līmenī līdzī sekos, izmantojot “**Galvenos ietekmes ceļus**”, no kuriem divi ir konkrēti saistīti ar atvērtās zinātnes praksi: “Zināšanu izplatīšanas un atvērtās zinātnes veicināšana”, kas attiecas uz ietekmi zinātniskā griezumā, un “Pētniecības un inovācijas izvērse stiprināšana sabiedrībā”, kas attiecas uz ietekmi sabiedriskā griezumā.

Kā tas viss darbosies?

Atvērtās zinātnes principi caurvij visu programmu "Apvārsnis Eiropa": darba programmas, priekšlikumu izvērtēšanu, dotāciju nolīgumus, projektu realizēšanu un apsekošanu, programmu izvērtēšanu.

Gaidāmie rezultāti un ietekme

Sīkāka informācija

[ES atvērtās zinātnes ricībpolitika](#)
[Eiropas atvērtās zinātnes mākonis](#)
[Izdevējplatforma *Open Research Europe*](#)
[Eiropas Pētniecības telpa](#)

#OpenScience
#EOSC
#EuropeanOpenScienceCloud
#OpenResearchEurope

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2021

© Eiropas Savienība, 2021

Atļauts izmantot citur, norādot avotu un nemainot dokumentu satura sākotnējo nozīmi. Eiropas Komisija nav atbildīga par jebkādam šīs publikācijas atkalizmantošanas sekām. Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politiku īsteno, pamatojoties uz Komisijas Lēmumu 2011/833/ES (2011. gada 12. decembris) par Komisijas dokumentu atkalizmantošanu (OV L 330, 14.12.2011., 39. lpp.).

Visi attēli © Eiropas Savienība, ja nav norādīts citādi. Attēlu avoti: © *ivector* #235536634, #249868181, #251163013, #266009682, #273480523, #362422833, #241215668, #244690530, #245719946, #251163053, #252508849; © *shooarts* #121467308, 2020. Avots: Stock.Adobe.com. Ikonas © *Flaticon* – visas tiesības aizsargātas.

Print ISBN 978-92-76-36629-4 doi:10.2777/001633 KI-03-20-710-LV-C
PDF ISBN 978-92-76-36607-2 doi:10.2777/651847 KI-03-20-710-LV-N